

TÜRKİYE'DE İŞSİZLİKLE MÜCADELEDE AKTİF İSTİHDAM POLİTİKALARININ ETKİNLİLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Öznur TAŞDÖKEN^{1*}

Güliden BÖLÜK^{2*}

¹Dr. Bağımsız Araştırmacı, İzmir, Türkiye, ²Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, Antalya, Türkiye

*oznur.tasdoken35@gmail.com, *guldenboluk@akdeniz.edu.tr

+ORCID: 0000-0001-7381-4361, -ORCID: 0000-0001-8901-8503

Öz-Birçok ülkenin çözüm bekleyen en önemli sorunlarından birisi işsizliktir. Günümüzde işsizliğe karşı geliştirilen sosyal politikalar büyük ölçüde neo-liberal yaklaşıma göre şekillenmiş ve işsizlikle mücadelede hükümetlerin yaygın olarak kullandığı araçların başında "aktif istihdam politikaları" yer almaktadır. Büyük miktarda fon ayrılarak özellikle 2000'li yıllardan itibaren yoğun bir şekilde uygulanan aktif istihdam politikalarının Türkiye'de istihdamı artırma konusundaki başarısının ne olduğunun araştırılması etkin bir istihdam politikasının uygulanabilmesi açısından önem arz etmektedir. Türkiye'de aktif istihdam politikalarının etkililiğini tartışan çalışmalar olsa da, ampirik olarak konuyu araştıran az sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu bağlamda, çalışmada 2005-2021 yılları arasında yıllık veriler kullanılarak Türkiye'de 81 il için aktif işgücü politikalarının ve işsizliği azaltmaya yönelik kamu harcamalarının işsizliği azaltmada etkililiği, Panel Ortalama Grup Dinamik En Küçük Kareler (FMOLS) ve Dinamik En Küçük Kareler (DOLS) yöntemleri ile araştırılmıştır. Elde ettiğimiz bulgular aktif işgücü politikalarının işsizliği azaltmada ülke genelinde etkili bir politika olmadığını ancak bazı illerde işsiz sayısını azalttığını göstermektedir. Çalışmamız işsizliğe yönelik politikaların neden bazı illerde başarılı sonuçlar verirken, diğer illerde işsizliği artırdığına yönelik il ve bölge (NUTS) düzeyinde daha fazla çalışma yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aktif işgücü politikaları, İşgücü piyasası, Panel zaman serisi, Granger nedensellik yaklaşımı, FMOLS ile DOLS yaklaşımı

EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF ACTIVE LABOR MARKET POLICIES IN COMBATING UNEMPLOYMENT IN TURKEY

Abstract-One of the most pressing issues awaiting solutions in many countries is unemployment. In today's world, social policies developed to address unemployment have largely been shaped by a neo-liberal approach, and one of the most commonly used tools by governments in combating unemployment is "active labor market policies." The investigation of the success of active employment policies, which have been implemented intensively in Turkey, especially since the 2000s, by allocating a significant amount of funds, is important in terms of being able to implement an effective employment policy and increase the employment rate in Turkey. While there are some studies discussing the effectiveness of active labor market policies in Turkey, there are relatively few empirical studies on the subject. In this context, this study investigates the effectiveness of active labor force policies and public expenditures aimed at reducing unemployment in Turkey for 81 provinces using annual data for the years 2005-2021, through Full Modified Ordinary Least Squares (FMOLS) and Dynamic Ordinary Least Squares (DOLS) methods. Our findings indicate that active labor force policies are not an effective policy nationwide in reducing unemployment, but they have reduced the number of unemployed people in some provinces. Our study reveals that further studies need to be conducted at the provincial and regional (NUTS) level on why unemployment policies yield successful results in some provinces while increasing unemployment in other provinces.

Keywords: Active labor market policies, Labor market, Panel time series, Granger causality Approach, FMOLS and DOLS approach

GİRİŞ

Günümüzde ister gelişmekte olan ülke isterse gelişmiş ülke olsun karşılaşılan en önemli sorunların başında işsizlik sorunu gelmektedir. İktisadi açıdan işsizlik, üretim faktörlerinden olan işgücünün üretime katılamaması ve etkisizlik sorunu olarak tanımlanırken, bireysel olarak ise çalışma güç ve isteğinde olan vatandaşların asgari yaşam standartlarını sağlayacak minimum gelir düzeyini elde edememesi olarak tanımlanmaktadır. Önemli bir iktisadi sorun olmasının yanı sıra işsizlik sosyal ve psikolojik sonuçları ağır olan hassas bir konudur.

Birleşmiş Milletler (BM) 2050 yılında nüfusun 9,7 milyara çıkacağını öngörmektedir (UN, 2022). Dünya nüfusunun bu artış ivmesi karşısında istihdam olanaklarının nüfus artış hızı kadar artırılmaması sonucu ortaya çıkan işsizlik birçok ülkenin çözüm aradığı sorunlar arasında üst sıralara yerleşmiştir. Birçok ülkede hükümetler işsizlik sorununu azaltmaya yönelik olarak makro politikaların (para, maliye, gelirler politikaları) yanı sıra mikro politikalar kapsamında aktif ve pasif istihdam politikaları uygulamaktadırlar. Nitekim işsizlikle mücadele sosyal devlet olmanın da önemli bir unsurudur.

Aktif istihdam politikaları (AİP)'nin, işgücü piyasasında ortaya çıkan "işgücü arz fazlası"nı ortadan kaldırmak için ve iş arayanlar ile işverenleri eşleştirmek için 1950'li yıllarda ilk kez İsveç'te uygulamaya konduğu ifade edilmektedir. AİP'lerin tanımlanmasında birtakım farklılıklar olduğu görülmektedir. Örneğin Uluslararası Çalışma Örgütü (İLO), AİP'yi "tam üretken ve özgürce seçilmiş istihdam politikaları" (ILO, 2022) olarak tanımlarken, Ekonomik İşbirliği Örgütü (OECD) "temel eğitim dışındaki iş bulma ve yüksek gelir elde etme potansiyellerinin artırılmasına yönelik politikalar" olarak tanımlamaktadır (OECD, 2022). Literatürde farklı kavramsal tanımları olmakla birlikte genel itibarıyla AİP işgücünün niteliğini artırarak işgücünün istihdam edilebilirliğini ve verimliliğini artırmaya yönelik politikaların tümüne verilen addır denilebilir (Bayraktar, 2019). Tanımlanmasındaki farklılıkların yanı sıra dünya genelinde (Türkiye dahil) AİP'lerin uygulanmasında da farklılıklar mevcut olup, genel olarak bu politikalar beş başlık şeklinde sınıflandırılmaktadır: i) Eşleştirme ve danışmanlık hizmetleri, ii) Ücret ve istihdam sübvansiyonları, iii) Kendi işini kuranlara yardım programları, iv) Doğrudan kamu istihdamı ve v) Mesleki eğitim programları (Kasapoğlu ve Murat, 2018).

AİP'ler, 1990'lardan itibaren özellikle OECD ülkelerinde yaygın olarak uygulanmakla birlikte, bu programların işsizliği azaltma konusunda etkili sonuçlar sağlayıp

sağlamadığı konusunda farklı düşünceler mevcuttur. AİP'leri faydalı bulanlar, kısa dönemde işsizlik oranının düşürülmesi ve mevcut iş pozisyonunun korunmasında bu tür programları önemli bir çözüm olduğunu ifade ederken, aleyhinde olanlar kamu kaynaklarının israfı olarak değerlendirmektedir (Diriöz, 2012). Ciddi bütçeler ayrılan¹ AİP'lerin fırsat maliyetine ilişkin bu tartışmalarda AİP'lerin etkililiğini ve performans sonuçlarını tam olarak değerlendirilmesinin zor bir süreç olmasının da önemli bir payı vardır. Bu bağlamda, işsizliğe çözüm olarak uygulanan AİP'lerin etkili olup olmadığının ampirik olarak ele alınması ve değerlendirilmesi önemli bir konudur. Uluslararası literatürde AİP'lerin etkililiğini ampirik olarak analiz eden çalışmalar olmasına rağmen (Bkz.Perry ve Maloney, 2007;Leetmaa ve Vork, 2003, Sianesi, 2008;Rodríguez-Planas ve Jacob, 2010 vb.), Türkiye'deki araştırma makaleleri ampirik model içermeyen daha çok literatüre dayalı ya da deneysel ya da yarı deneysel metodoloji içeren anket çalışmalarına dayanan çalışmalardır. Örneğin Biçerli (2005), AİP'lerin olumlu ve olumsuz yönlerini ele almış, AİP'lerin tek başına mucizevi bir çözüm aracı olmadığını ve diğer makro ekonomik politikaların tamamlayıcısı olduğunu ifade etmiştir. Karabulut (2007), AİP'leri ve pasif istihdam politikalarını (PİP) teorik olarak ele almış ve bu tür işsizlikle mücadele politikalarının etkili uygulanabilmesi için çözüm önerileri geliştirmiştir. Baydoğan (2012), engelli, yaşlı, kadın, hükümlü vb. dezavantajlı gruplar için AİP'lerin etkililiğini ele almıştır. Şahin ve Sevimli (2013), İstanbul Üniversitesi'nde açılan işgücü yerleştirme kurslarına katılan kursiyerler ile anket çalışması yapmışlardır. Daha çok memnuniyet anketi olarak değerlendirilebilecek çalışmaya göre, araştırmacılar kadın kursiyerlerin %85,9'unun, erkek kursiyerlerin %77,6'sının kurs sonrasında istihdam edildiğini tespit etmişlerdir. Ayan (2014) Türkiye'nin de dahil olduğu G-20 ülkelerinde uygulanan AİP'leri karşılaştırmalı olarak analiz etmiş ve istihdam politikalarının etkililiğini artırmak için bazı çözüm önerileri geliştirmiştir. Benzer şekilde Uzun (2015) AİP'lerin uzun süreli işsizliğe etkisini incelerken, Şentürk (2017), AİP 'leri ampirik model olmaksızın Türkiye ve Avrupa Birliği (AB) ülkelerindeki uygulamaları özetlemiştir. Akyıldız (2019), İŞKUR ve TÜİK verilerinden yola çıkarak AİP'leri genel olarak değerlendirmiş ve bu politikaların bilgi toplumunun gerekliliklerine göre revize edilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Hazman ve Yayla (2021), yayınlanmış verilerden yola çıkarak AB ve Türkiye'de AİP'leri karşılaştırmış ve özellikle yatırımları artırmaya yönelik olanların istihdam üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Kısaca özetlenen bu çalışmaların

¹ Sosyal Güvenlik Kurumu harcaması merkezi yönetim kümülatif bütçe giderlerine göre 2022 yılı için 591,034,553 TL'dir. Ayrıntılı bilgi için Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın her yıl yayınladığı istatistiklere bakınız.

ampirik bir metodolojik analiz yöntemine sahip olmadıkları görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, her yıl işgücüne önemli miktarda katılımın olduğu ve özellikle de gençler arasında daha ciddi boyutlara ulaşan işsizlik sorunu ile mücadelede önemli miktarda fon ayrılarak uygulanan AİP'lerin istihdamı artırma konusundaki başarısını Türkiye için ampirik olarak değerlendirmektir. Çalışmamızın literatüre katkısı şu şekilde sıralanabilir. Birincisi, çalışmamız AİP'leri açıklayıcı değişken olarak modele dahil ederek kamu harcamalarının yanı sıra AİP'lerin işsizlik oranları üzerindeki etkisini panel zaman serisi yöntemi ile Türkiye'de analiz eden ilk çalışmadır. İkincisi, her ne kadar bazı illerde ya da NUTS-bölge düzeyinde AİP'leri değerlendiren bazı sayısal yöntem içeren çalışmalar olsa da bu çalışma ampirik olarak tek tek tüm illeri ve genel olarak tüm Türkiye'yi eşanlı olarak analiz etmektedir. Bu bağlamda Abrams Eğrisi Hipotezinin testi ve AİP'lerin etki değerlendirme analizi iller ve ülke genelinde birlikte gerçekleştirilmiş olacaktır. Dolayısıyla, uygulanan politikalarının etkililiğinin değerlendirilmesi, etkin bir istihdam politikasının uygulanabilmesi açısından çalışmamız önemli ampirik bulgular sunmaktadır. Üçüncüsü, çalışmamızda panel zaman serisi literatüründe yeni geliştirilen değişen varyans ve yatay kesit bağımlılığını dikkate alan yapısal kırılmalı birim kök testi ile Granger nedensellik yaklaşımları kullanılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde Türkiye'de işsizlik sorunu ve işsizlik sorununa çözüm yaklaşımları üzerinde durulacaktır. Çalışmanın ikinci bölümünde AİP'lerinin performans etkililiğini tartışan ampirik çalışmaların bulguları özetlenecektir. Çalışmanın üçüncü bölümünde AİP'lerin etkililiğini değerlendirmek üzere ampirik model sunulacaktır. Çalışmanın dördüncü bölümünde elde edilen bulgulara yer verilecek ve son bölümde işsizliğin azaltılmasına yönelik bazı çözüm önerileri geliştirilecektir.

1. Türkiye'de Uygulanan Aktif İstihdam Politikaları ve İşsizlik Sorunu

Türkiye'de İŞKUR her ne kadar 1946'dan itibaren işgücü piyasasında işverenler ile işgücü arasında aracılık faaliyetine başlasa da, ulusal bir istihdam programının uzun süre ihmal edildiği ve istihdam sorununa ilk defa kalkınma planlarında değinildiği görülmektedir. Kalkınma planlarında ekonomik büyüme ile birlikte işsizlik sorunun da olmayacağı şeklinde bir yaklaşım hâkim olmuştur. Ancak AB'ye üyelik süreci ile birlikte AİP'lerin yoğun bir şekilde uygulanmaya başlandığı söylenebilir (Acar ve Abayanova, 2017). 1980'lerde İŞKUR'un işgücü piyasasındaki gelişmelere yeteri kadar cevap verememesi ve AB ile uyum süreçleri kapsamında 25.06.2003'de kabul edilen 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile kurumun yetki ve görevleri revize edilerek genişletilmiş ve İŞKUR aktif ve pasif istihdam politikalarının yürütülmesinden sorumlu tutulmuştur. İŞKUR'un yanı sıra özel istihdam bürolarının da emek

piyasasında aracılık faaliyetleri ile işsizlik sorunun çözümüne katkı sağladığı görülmektedir.

Günümüzde işsizlik sorununu çözmeye odaklı "sosyal" politikalar, neo-liberal yaklaşım temelinde piyasanın ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikleri edinmekten geçmektedir. Bu nitelikleri kazanmanın yolu beşerî sermaye yatırımlarını artırmak ve beşerî sermaye biriktirmenin yolu da "eğitim"dir. Bu kapsamda hem eğitim politikaları hem de işsizlik sorununa yönelik politikalar bu yaklaşım temelinde oluşturulsa da, yüksek işsizlik rakamları bu yöntemin başarılı olmadığına dair endişeleri artırmıştır (Akpınar, 2018).

İŞKUR tarafından uygulanan başlıca AİP'ler arasında mesleki eğitim, işbaşı eğitim kursları, girişimcilik eğitim programları, toplum yararına programlar, çalışanlara mesleki eğitim kursları, uzmanlaşmış meslek edindirme merkezleri projeleri, özel politika ve uygulamalar, korumalı işyerleri projesi, engelli ve hükümlüler için iş kurma, iş yerine uyum projeleri ve rehabilitasyon projeleri yer almaktadır (İŞKUR, 2022). İŞKUR, 21.yy dijital teknoloji ve bilişim alanındaki gelişmeleri de göz önüne alarak bilgisayar programcılığı, bilgisayar bilgi yönetimi, web ve mobil programlarına bulut bilişim uzmanlığı alanlarında da işgücü açığını karşılamak üzere 2015 yılında "Nitelikli Bilişim Uzmanı Yetiştirme" Projesi başlatmıştır.

Tablo 1: 2020-2022 AİP Kapsamında Düzenlenen Kurs/Program ve Katılımcı Sayısı

Kurs ve Program Türü/ Yıl	Kurs Sayısı			Katılımcı Sayısı		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Mesleki Eğitim Kursu	3888	5027	514	87372	101501	10763
İşbaşı Eğitim Programı	86328	93840	40332	335761	360170	156356
Toplam	90216	98867	40846	423133	461671	167119

Kaynak: İŞKUR, 2020-2022 faaliyet raporlarından faydalanılarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

İŞKUR bünyesinde son yıllarda AİP kapsamında önemli kurs ve kursiyer sayısına ulaşılmıştır. 2022 yılında kurs sayısı yüz bine, katılımcı sayısı ise beş yüz bine yaklaşmıştır. Ayrıca katılımcıların %50'ni 15-24 yaş arası gençlerin oluşturduğu raporlanmaktadır. Ancak gençler açısından önemli olan "Girişimcilik Eğitim Programları"nın İŞKUR tarafından en son 2019'da uygulandığı, 2020 yılından itibaren bu programın KOSGEB bünyesinde verilmeye başlandığı raporlardan anlaşılmaktadır.

kanaatini güçlendirmektedir. Çalışmamız bu hipotezi ampirik olarak araştırmayı amaçlamaktadır.

Tablo 2: 2019-2022 Yılları Arası Açık İş ve İşe Yerleştirme

Yıllar ve değişim oranları	2019	2020	Değişim %	2021	Değişim %	2022	Değişim %
Açık İş	2152048	1406141	-35	1923951	37	2315250	20,3
İşe Yerleştirme	1490276	868744	-42	1292534	49	1395659	8
İşe Yerleştirme Oranı %	69,2	61,8		67,2		60,2	

Kaynak: İŞKUR (2022) verilerinden yola çıkarak yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

Tablo 2'de görüldüğü üzere 2019-2022 yılları arasında açık iş ve işe yerleştirme oranları değerlendirildiğinde açık işlere çalışan yerleştirme oranının %60-69 oranında olduğu görülmektedir. 2022 yılında hem açık işlerde hem de işe yerleştirme oranlarında Covid 19 pandemisinin negatif etkilerinin ortadan kalktığı görülmektedir.

Tablo 3: Türkiye'de ve Dünya'da Karşılaştırmalı İşsizlik Oranları

	2018	2019	2020	2021	2022
Türkiye	10,9	13,7	13,1	12,0	10,0
Euro Bölgesi (19 ülke)	8,2	7,5	7,8	7,7	6,7
AB (27 ülke)	7,3	6,7	7,1	7,0	6,1
OECD	5,5	5,4	7,1	6,2	4,9
Dünya	5,7	5,5	6,9	6,2	5,8

Kaynak: Dünya Bankası verilerinden yola çıkılarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Resmi verilere göre (TÜİK), Türkiye'de Ağustos 2023 dönemi itibariyle işsizlik %9.7 civarındadır. Rakamlar yüksek öğrenim diplomasına sahip olanların işsizler içerisinde oranının giderek arttığını göstermektedir. Buna göre Türkiye'de 15-29 yaş grubu arasındaki genç nüfusun %34.6'sı istihdamda ya da eğitimde olmayıp işsizdir. Tablo 3 'de görüldüğü üzere Covid 19 pandemi sürecinin etkisinin zayıflaması ile işsizlik oranları bir miktar gerilese de Türkiye'de işsizlik oranları halihazırda hem OECD ülke ortalaması (%4.9) hem de dünya işsizlik oranı ortalamasının (%5.8) iki katı civarındadır.

Her ne kadar AİP'lerden faydalanan sayısı önemli boyutlara ulaşsa da bu politikaların beklenen istihdam artışını sağladığını sağlıklı bir şekilde ölçmek basit bir iş değildir. Zira hem işe yerleştirme oranlarında bir artış görülmezken (Bkz. Tablo 2 ve Tablo 3) hem de son yıllarda işsizlik oranları da arzu edilen şekilde düşmemiştir. Bu durum AİP'nin başarısız olduğu

2.LİTERATÜR

Uluslararası literatürde AİP'lerin etkililiğinin 2000'li yıllardan sonra ampirik olarak analiz edilmeye başlandığı görülmektedir. Örneğin Van Ours (2001) uzun dönemde teşvik politikalarının işsizliği olumsuz etkilediğini, kısa dönemde AİP'lerin daha etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Perry ve Maloney (2007) 1988-1997 dönemi verilerini ve "farkların farkları" yöntemini kullanarak meslek edindirme kurslarının etkili olup olmadığını Yeni Zelanda için analiz etmişlerdir. Yazarlar bu kursların kısa dönemde iş bulmada etkili olmadığını ancak uzun dönemde niteliksiz işsizler için pozitif etkiye sahip olduğunu ortaya koymuşlardır. Leetmaa ve Vork (2003), 2000-2002 yılı verilerini kullanarak Estonya için AİP'leri ampirik olarak analiz etmişler ve bu programlara katılanların katılmayanlara göre daha yüksek olasılıkla iş buldukları sonucuna ulaşmışlardır. Sianesi (2008) İsveç için 1994-1999 dönemi verilerini kullanarak yaptığı çalışmada AİP'lerin uzun dönemde az da olsa istihdamı pozitif etkilerken, kısa dönemde beklenenin aksine olumsuz etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Rodriguez-Planas ve Jacob (2010) Romanya için AİP'lerin etkililiğini ampirik olarak analiz etmiş ve bu kurs programlarına katılanların katılmayanlara göre daha yüksek ücret elde ettikleri bulgusuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Card vd. (2010) Dominik Cumhuriyeti'nde AİP'lerin etkililiğini ampirik olarak araştırmış ancak bu tür politikaların istihdam edilebilirliği pozitif etkilediğine dair herhangi bir bulguya ulaşamamıştır. Ancak yine de yazarlar AİP'lere katılan işgücünün katılmayanlara göre daha yüksek ücret elde ettiklerini ortaya koymuştur. Guzman (2014) ekonometrik model kullanarak AB ülkelerinde AİP'lerin işsizliği azaltmada anlamlı olduklarını istatistiksel olarak ortaya koymuştur. Benzer şekilde Carreras vd. (2015), panel veri kullandıkları çalışmalarında mesleki eğitim ve diğer AİP'lerin AB ülkelerinde genç işsizliğini azalttığına dair bulgulara ulaşmışlardır.

Uluslararası literatürde AİP'lerin etkililiğine dair birçok çalışma olmasına rağmen Türkiye'de bu tür istihdam politikaları daha çok kavramsal boyutu ile ülke ya da bölge düzeyinde karşılaştırmalı olarak ele alınmakta, ancak bu politikaların işsizliği azaltmada etkililiğini ampirik olarak araştıran yeterli sayıda çalışma bulunmamaktadır. Türkiye'de istihdam ve kamunun harcamaları arasındaki etkileşimi ele alan ampirik çalışmalar ise iki alt grupta ele alınabilir. Birinci grup kamunun harcamaları ile yüksek istihdam (ya da düşük işsizlik) arasındaki pozitif ilişkiyi ampirik olarak test eden (Abrams Eğrisi Hipotezinin) çalışmalarıdır. Kamu sektörünün hacmi (kamu harcamalarının ekonomideki büyüklüğü) ve işsizlik arasındaki pozitif yönlü ilişki **Abrams Eğrisi Hipotezi** olarak adlandırılmakta ve

literatürde ilk kez Abrams (1999) tarafından hipotezin geçerliliği 1984-1993 döneminde OECD ülkeleri için ampirik olarak ortaya konmuştur. Bu gruptaki çalışmaların bazıları kamu harcamalarının işsizliği artırdığını ortaya koyarken (Bkz. Bayrakdar, 2014; Durkaya ve Ceylan, 2016; Bölükbaşı, 2018; Bektaş, 2018 vb.), diğer bazı çalışmalar ise istihdam oranı ve kamu harcama büyüklüğü arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna varmışlardır² (Bkz. Kaya vd. 2015; Kanca ve Bayrak, 2015).

İkinci grupta yer alan ve AİP'lerin performans sonuçlarını ampirik olarak ele alan çalışmalar da Abrams Eğrisi Hipotezi bulguları gibi çelişkili sonuçlara ulaşmaktadırlar. Örneğin Öksüz (2012) Antalya ili özelinde İŞKUR verilerini ve anket sonuçlarını değerlendirdiği çalışmada mesleki eğitim kurslarına katılmanın istihdam edilebilirlik üzerindeki etkililiğini Logit model ile analiz etmiştir. Yazar mesleki eğitim kurslarının iş bulma üzerinde uzun dönemde pozitif etkiye sahip olduğunu, kısa dönemde ise istihdam edilebilirliği olumsuz etkilediğini ortaya koymuştur. Akbaş (2015) Denizli ilinde istihdam garantili meslek edindirme kursları, uzmanlaşmış beceri edindirme merkezleri projesi, istihdam garantisiz meslek kursları ve işbaşında eğitim programlarını incelediği çalışmada deney ve kontrol grubu ayırımında yarı-deneysel yöntem ile analiz gerçekleştirmiştir. Çalışmada program mezunu olma ve istihdam edilme ya da daha iyi iş bulma arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Diriöz (2012), Türkiye'de işgücü eğitim programlarının istihdama etkisini 2003-2006 dönemi verileri kullanılarak ampirik olarak analiz etmiş ancak AİP'lerin etkisi iş bulmada pozitif olsa da anlamsız olarak bulmuştur. Cam ve Atan (2018) 2013-2016 döneminde Malmquist Toplam Faktör Verimliliği yöntemini kullanarak Türkiye'de il düzeyinde AİP'lerin etkililiğini ele almışlardır. Yazarlar genel politikalar yerine il düzeyinde uygulanan istihdam politikalarının işsizlik üzerinde daha etkili sonuçlara sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Şahin vd. (2019) İŞKUR Eşleştirme Hizmeti Etki Analizi kullanarak AİP'lerin etki analizini yapmışlar ve işgücü piyasasında iş bulma oranının (0,6) İŞKUR aracılığı ile iş bulma oranından yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır. Gökçe ve Erol (2022) Aydın ilinde AİP'lerin etki değerlendirmesini yarı deneysel teknik kullanarak araştırmışlar ve istihdam ile AİP'ler arasında anlamlı bir ilişki bulamamışlardır.

Literatürde AİP'lerin etkililiğini tartışan çalışmaların bulguları bu programlarının hem kısa ve uzun dönem etkililikleri hem de katılanların daha nitelikli iş ya da daha iyi bir ücret elde ettiklerine dair çelişkili sonuçlar sunmaktadırlar. Ayrıca Türkiye'deki literatür ekonometrik

bir metodolojiye sahip olmayıp daha çok il düzeyinde anket çalışmalarının bulgularına dayanmaktadır. Bu nedenle büyük umutlar ve bütçeler ile uygulamaya konulan AİP'lerin istihdamı artırmakta etkili olup olmadıklarına dair daha fazla ampirik bulguya ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır. Çalışmamız bu yönüyle literatüre önemli katkı sağlayacaktır.

3. VERİLER VE EKONOMETRİK YÖNTEM

Bu bölümde veri setimizi ile analiz için kullanacağımız ekonometrik metodoloji tanımlıyoruz.

3.1. Veri Seti

Bu çalışmada 2005-2021 yılları arasında yıllık veriler kullanılarak Panel Grup Ortalama Dinamik En Küçük Kareler (FMOLS) ve Dinamik En Küçük Kareler tahmincisi (DOLS) yaklaşımı kullanılarak il bazında 81 ilde uygulanan AİP'lerin etkililiğinin tahmini yapılmaktadır. Bu tahmin yapılırken kullanılan veriler özel sektör ile kamu sektöründe işe yerleşen kişi sayısının toplamı ve aktif işgücü kursları verileri İş ve İşçi Bulma Kurumu (İŞKUR) tarafından hazırlanan raporlardan, bölgesel Gayri Safi Milli Hasıla verisi Türkiye İstatistik Kurumu'ndan (TÜİK) ve Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) harcamaları verisi ise Hazine ve Maliye Bakanlığı web sitesinden elde edilmiştir. Ayrıca, çalışmada İŞKUR tarafından düzenlenen bütün kursların toplamı aktif istihdam politikası kapsamında değerlendirilmiştir. İŞKUR tarafından düzenlenen çalışanların mesleki eğitimi kursları, eski hükümlülere yönelik kurslar, girişimcilik eğitim kursları, iş garantili işgücü yetiştirme kursları, istihdam garantisiz işgücü yetiştirme kursları, engelli kursları, işbaşı eğitim kursları ve uzmanlaşmış meslek edindirme merkezlerinin sayısının toplamı aktif işgücü kursları olarak alınmıştır³. Ancak, 2019 yılından sonra girişimcilik eğitim kursları T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) tarafından yapılmaya başlandığı için 2020 ve 2021 yıllarına ait kurslar Aktif istihdam politikası kapsamında değerlendirilen kurs sayısına eklenmemiştir. Çalışmada analizlerin tümü Stata-15 ekonometri paket programı kullanılarak yapılmıştır.

3.2. Ekonometrik Yöntem

Bu çalışmada AİP ile aktif işgücü piyasası politikalarına yapılan kamu harcamalarını temsil etmek üzere SGK harcamalarının BGSMMH'ya oranı değişkeninde meydana gelecek bir değişimin il bazında işgücü piyasası üzerindeki etkisi araştırılmaktadır. Araştırma kapsamında, AİP değişkenini temsil eden toplam kurs sayıları ele alınan dönem boyunca bazı illerde farklı dönemlerdeki kurs sayısının sadece bir (1) olması nedeniyle logaritmik dönüşümü yapılmamıştır. Zira, bu değişkende yapılacak

² Çalışmamızın temel amacı Abrams Eğrisi Hipotezini teorik ve ampirik olarak tartışmak olmadığından bu bölümde çok detaylı olarak ele alınmayacaktır. Abrams Eğrisi Hipotezinin geçerliliğine ilişkin daha fazla bilgi için Bkz. Aksoy vd., (2022).

³ Kurslarla ilgili ayrıntılı bilgi için İŞKUR tarafından her yıl yayınlanan işgücü istatistikleri ve faaliyet raporlarına bakınız.

logaritmik dönüşüm sonucunda elde edilen sıfır değerinin fazla olması analiz sürecinde sorunların yaşanmasına neden olmaktadır. Ancak, kamu harcaması olarak ele alınan SGK harcamalarının BGSMH'ya oranı değişkeni (harcamalar) ile işe yerleşen kişi sayısının (İYKS) logaritmik dönüşümü yapılmıştır. Söz konusu değişkenlerin logaritmik dönüşümünün yapılması serileri doğrusallaştırmak amacıyla yapılmaktadır. Böylece, elde edilen katsayılar değişkenler arasındaki ilişkinin zaman boyutunda elastikiyetini göstermiş olacaktır. Değişkenler arasındaki uzun dönem ilişkinin Panel FMOLS ve DOLS ile tahmini yapılırken kullanılan denklem Eşitlik 1'de gösterilmektedir.

$$LN\dot{I}YKS_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 A\dot{I}P_{it} + \alpha_2 LN\left(\frac{KH_{it}}{BGSMH_{it}}\right) + \varepsilon_{it} \quad (1).$$

Denklemden $\dot{I}YKS_{it}$ değişkeni il bazında toplam işe yerleşen kişi sayısını, $A\dot{I}P_{it}$ değişkeni aktif iş gücü programları, KH_{it} değişkeni kamu harcaması olan SGK harcamaları ve $BGSMH_{it}$ değişkeni kişi başına bölgesel Gayrı Safi Milli Hasıla değerini göstermektedir.

Denklemden $\frac{KH_{it}}{BGSMH_{it}}$ olarak değişkenin aktif işgücü piyasası politikalarına yapılan kamu harcamaları olarak SGK harcamalarının BGSMH'ya oranı olarak modele dahil edilmiştir. Böylece, modele eklenen bu değişken ile kamu harcamalarındaki değişimin istihdam oranını ne yönde etkilediği, başka bir ifade ile Abrams Eğrisi Hipotezinin geçerliliği il düzeyinde araştırılmış olacaktır. Bu bağlamda değişkenler arasındaki uzun dönem ilişkisini ve Granger nedensellik ilişkisini araştırmak amacıyla aşağıda belirtilen adımlar takip edilmiştir.

1.Adım: Heterojenlik tahmini; değişkenlerin eğim katsayılarının tahmini yapılmaktadır. Bu tahmin yapılırken boş hipotez 'değişkenlerin eğim katsayıları kesit birimleri arasında homojendir' şeklinde kurulmaktadır. Çalışmada Bersvendsen ve Ditzgen (2020) tarafından Westerlund ve Blomquist (2013), Pesaran (2006), Chudik ve Pesaran (2013, 2015) çalışmalarına dayanarak geliştirilen homojenlik testi kullanılmıştır. Bu test, değişkenler arasında değişen varyans, otokorelasyon ve yatay kesit bağımlılığı dikkate alınarak geliştirilmiştir (Tahmin sonuçları Tablo 5'de gösterilmektedir).

2.Adım: Yatay kesit bağımlılığı tahmini; değişkenler arasında yatay kesit bağımlılığı testi yapılmıştır. Bu aşamada serilerin zaman ve birim boyutları dikkate alınarak kullanılacak teste karar verilmiştir. Ayrıca, yatay kesit bağımlılığı testinde boş hipotez "birimler arasında yatay kesit bağımlılığı vardır" olarak ifade edilmektedir (Tahmin sonuçları Tablo 6'de gösterilmektedir).

3.Adım: Birim kök testi tahmini; değişkenlerin eğim katsayılarının heterojen olduğu ve değişkenler arasında yatay kesit bağımlılığı bulunduğu dikkate alınarak Pesaran (2007) tarafından geliştirilen CADF ve CIPS birim kök testlerinin kullanılmasına karar verilmiştir. CADF birim kök testi, modeldeki her bir yatay kesit birimi için birim kök analizi yaparken, CIPS birim kök testi panelin tümü için analiz yapılmaktadır (Im vd., 2003; Westerlund vd., 2016:849). Ayrıca, çalışmada Karavias ve Tzavalis (2014) tarafından geliştirilen yapısal kırılmalara izin veren panel birim kök kullanılmıştır. Bu teste yapısal olarak iki bilinmeyen kırılmanın olduğu, yatay kesit bağımlılığı ile değişen varyans problemi olduğu dikkate alınmaktadır (Tahmin sonuçları Tablo 7 ve Tablo 8'de gösterilmektedir).

4.Adım: Eşbütünleşme tahmini; değişkenler arasında uzun dönem ilişkiyi tahmin etmek amacıyla Westerlund (2007) eşbütünleşme testi kullanılmıştır. Bu test de değişkenlerin eğim katsayılarının heterojen olduğu ve yatay kesit bağımlılığının olduğu dikkate alınarak analiz yapılmaktadır. Bu nedenle robust olasılık tahmin sonuçları dikkate alınarak tahmin sonucunun değerlendirilmesi yapılmaktadır. Westerlund eşbütünleşme testi değişkenler arasında eşbütünleşik bir ilişkinin olup olmadığı bilgisini verirken, değişkenlerin eşbütünleşme katsayıları ile ilgili bilgi vermemektedir. Bu nedenle çalışmada FMOLS ve DOLS yaklaşımları kullanılmıştır. Söz konusu yaklaşımlarda eşbütünleşme katsayıları da verilmektedir. Çalışmada sabit ve trendin olduğu durum dikkate alınarak tahmin yapılmıştır (Tahmin sonuçları Tablo 9'de gösterilmektedir).

5.Adım: Granger nedensellik ilişkisi; değişkenlerin arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla Granger nedensellik yaklaşımı kullanılmıştır. Bu test Juodis vd., (2021) tarafından geliştirilmiştir. Yeni geliştirilen Granger nedensellik testi dengesiz ve dengeli panel veri analizinde değişkenlerin eğim parametrelerinin homojen veya heterojen olduğu modellerde yatay kesit bağımlılığı ile değişen varyans dikkate alınarak tahmin yapılmaktadır. Bu kapsamda modelimizin tahmininde boş hipotez 'Seçilen ortak değişkenler Granger'a İYKS'e neden olmaz' şeklinde kurulmaktadır (Tahmin sonuçları Tablo 10'de gösterilmektedir).

6.Adım: FMOLS ve DOLS yaklaşımı tahmini; değişkenler arasındaki uzun dönem ilişkiyi tahmin etmek için Pedroni (1999, 2000, 2001) tarafından geliştirilen FMOLS ve DOLS yaklaşımları kullanılmıştır. Bu yaklaşım, eğim katsayılarının heterojen olduğu panel verilerde kullanılmaktadır. FMOLS tahmin tekniğini kullanmanın büyük avantajı, hem içsellik yanlılığını hem de seri korelasyonu düzeltmesidir. Bu nedenle, uzun vadeli ilişkinin tutarlı ve etkili tahmincilerine izin vermektedir (FMOLS tahmin sonuçları Tablo 11 ve DOLS tahmin sonuçları Tablo 12, Tablo 13, Tablo 14,

Tablo 15, Tablo 16, Tablo 17 ve Tablo 18’de gösterilmektedir

Pedroni (2000) tarafından geliştirilen değişkenler arasında uzun dönem ilişkiyi tahmin etmek amacıyla kullanılan grup ortalama panel FMOLS tahmincisi denklem 2 ve denklem 3’de gösterilen panel regresyon modeline dayanmaktadır.

$$y_{it} = \alpha_i + \beta x_{it} + \mu_{it} \quad (2).$$

$$x_{it} = x_{it-1} + e_{it} \quad (3).$$

Denklem 2 ve Denklem 3’de verilen y_{it} parametresi bağımlı değişkeni ve x_{it} parametresi bağımsız değişkeni, α_i parametresi sabit etkileri ve β parametresi uzun dönem eşbütünlüşme vektörünü temsil etmektedir. Panel FMOLS yaklaşımında panel zaman serisi için eşbütünlüşme vektörü hesaplanırken denklem 2’de model kullanılarak paneli oluşturan her bir yatay kesit birimi için panel FMOLS tahmincisi hesaplanmaktadır. Hesaplanan panel zaman serisi için eşbütünlüşme vektörü denklem 4’de gösterilmektedir.

$$\hat{\beta}_{GFM}^* = N^{-1} \sum_{i=1}^N \beta_{FM,i}^* \quad (4).$$

Denklem 4’te verilen $\beta_{FM,i}^*$ parametresi modelde bulunan her bir yatay kesit birimi için panel FMOLS tahmininden elde edilen eşbütünlüşme katsayısını göstermektedir. Pedroni (2001) tarafından geliştirilen grup ortalama panel DOLS tahmincisi denklem 5’te verilen regresyon modeline dayalı olarak elde edilmektedir.

$$y_{it} = \alpha_i + \beta x_{it} + \sum_{k=-K_j}^{K_j} \gamma_{ik} \Delta x_{it} + \mu_{it} \quad (5).$$

Denklem 5’te verilen $-K_j$ ve K_j değerleri öncül ve gecikme sayılarını temsil etmektedir. Panel eşbütünlüşme vektörü tahmin edilirken denklem 5’teki model kullanılmaktadır. Böylece, modeli oluşturan her bir birim için DOLS tahmininden elde edilen eşbütünlüşme katsayıları hesaplanmaktadır.

$$\hat{\beta}_{GD}^* = N^{-1} \sum_{i=1}^N \beta_{D,i}^* \quad (6).$$

Denklem 6’da gösterilen $\beta_{D,i}^*$ parametresi modeli oluşturan her bir yatay kesit için DOLS tahmininden elde edilen eşbütünlüşme katsayısını temsil etmektedir (Nazlıoğlu, 2010:97-100).

4.AMPİRİK BULGULAR

Değişkenler arasındaki uzun ve kısa dönem ilişkinin tahmini yapılmadan önce panel zaman serisi yaklaşımlarına ait ön testler yapılmıştır. Yapılan ön

testlerin tahmin sonuçları Tablo 4, Tablo 5, Tablo 6, Tablo 7, Tablo 8 ve Tablo 9’de yer almaktadır.

Değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler dikkate alındığında bütün değişkenlerin Çarpıklık (Skewness) değerinin sıfırdan farklı olduğu ve katsayı değerinin pozitif olmasına bağlı olarak değişkenlerin dağılımı sağa çarpıktır. Basıklık ya da diklik (Kurtosis) değerinde API değişkeninde katsayı değerinin sadece 3’den büyük olması API değişkeninin sivri bir dağılıma sahip olduğunu göstermektedir. İYKS ve harcamalar değişkeninin kurtosis katsayılarının 3’den küçük olması dağılımın basık olduğunu göstermektedir. Jarque-Bera testinin olasılık değerlerine bakıldığında istatistiksel olarak %95 anlamlılık düzeyinde normal dağılıma sahip olma boş hipotezi red edilmektedir. Elde edilen bulgular dikkate alındığında değişkenler normal dağılıma sahip değildir.

Tablo 4: Tanımlayıcı İstatistikler

	İYKS	AİP	Harcamalar
Ortalama	2.813	205.241	3.755
Medyan	1.988	26.000	3.777
Maksimum	6.905	3430.000	6.340
Minimum	0.000	0.000	1.685
Standart Sapma	2.158	328.312	0.834
Çarpıklık	0.624	3.395	0.096
Basıklık	1.929	25.048	2.577
Jarque-Bera	16.419	32,334	13.117
Olasılık Değeri	0.000	0.000	0.001
Toplam	4,101	299,242	5,474
Gözlem	1458	1458	1458

Tablo 5: Değişkenlerin Homojenlik Tahmin Sonuçları

	Delta	Olasılık Değeri
	3.344	0.001
adj.	4.378	0.000

Değişkenler arasında uzun dönem ilişkinin tahmini yapılırken kullanılacak modele karar vermek amacıyla değişkenlerin eğim katsayılarının homojenlik tahmini yapılmıştır. Değişkenlerin homojenlik testi tahmin sonuçlarına göre, istatistiksel olarak %95 anlamlılık düzeyinde alternatif hipotez kabul edilmiştir. Başka bir deyişle, değişkenlerin eğim katsayıları heterojendir.

Çalışmada değişkenler arasında yatay kesit bağımlılığı testine ait tahmin sonuçları ekler kısmında yer alan Tablo 6’da verilmektedir. Çalışmada değişkenlerin yatay kesit boyutu (N=81), zaman boyutundan (T=15) büyük olması sebebiyle, bu tür veri setleri için Pesaran (2004, 2015) tarafından geliştirilen yatay kesit bağımlılık testi kullanılmıştır. Yatay kesit bağımlılığı testinde boş hipotez “birimler arasında yatay kesit bağımlılığı vardır” olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda, istatistiksel olarak %95 anlamlılık düzeyinde alternatif hipotez kabul edilmiştir.

Dolayısıyla, değişkenler arasında yatay kesit bağımlılığın olmasına bağlı olarak 2. nesil birim kök testleri kullanılarak değişkenlerin durağanlık tahmini yapılmıştır.

Panel veri analizinde değişkenlerin durağanlığını analiz etmek amacıyla Pesaran (2007) tarafından geliştirilen CIPS ve CADF birim kök testleri ile Karavias ve Tzavalis (2014) tarafından geliştirilen yapısal kırılmalara izin veren panel birim kök testinde boş hipotez 'değişkenlerde birim kök bulunmaktadır' şeklinde tahmin yapılmaktadır. Ayrıca, CIPS panel birim kök testi için '%10, %5 ve 1 anlamlılık düzeyi için sırasıyla -2.04, -2.11 ve -2.23' kritik değerleri kullanılmaktadır. Birinci modelde değişkenlerin düzeyde tahmini yapılırken, ikinci modelde ise birinci farkı alınmış değişkenlerin birim kök tahmini yapılmış ve elde edilen sonuçlar verilmiştir.

Tablo 7: Panel Birim Kök Testi Tahmin Sonuçları

Değişkenler	Model 1			CIPS
	CADF		Olasılık Değeri	
	tbar	Z(tbar)		
İYKS	-3.342	-14.086	0.000	-4.269
AİP	-1.827	-0.847	0.199	-2.098
Harcamalar	-1.531	1.735	0.959	-2.060

Değişkenler	Model 2			CIPS
	CADF		Olasılık Değeri	
	tbar	Z(tbar)		
İYKS	-	-	-	-
AİP	-3.092	-11.900	0.000	-5.018
Harcamalar	-3.154	-12.439	0.000	-4.039

CADF ve CIPS birim kök testinde elde edilen bulgulara göre, harcamalar ve AİP değişkenleri için istatistiksel olarak %95 anlamlılık düzeyinde boş hipotez kabul edilmiştir. Başka bir ifade ile kamu harcamaları (sosyal güvenlik kurumu harcamalarının BGSMH'ya oranı) değişkeninde ve AİP değişkenlerinde birim kök olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla, birim kök bulunan değişkenlerin birinci farkı alınarak yapılan birim kök tahmini sonuçlarına göre (model 2), değişkenlerin birim köke sahip olmadığı görülmüştür.

Tablo 8: Yapısal Kırılmalı Panel Birim Kök Testi Tahmin Sonuçları

Değişkenler	İstatistik	(%95) Bootstrap Kritik Değer	Olasılık Değeri	Kırılma tarihleri
İYKS	-17.4164	-9.9357	0.0000	2005, 2006
AİP	-23.4424	-5.1450	0.0000	2015, 2020
Harcamalar	-1.0395	0.0806	0.0000	2019, 2020

Tahmin sonuçlarına göre, modeli oluşturan bütün değişkenlerde alternatif hipotez kabul edilmiştir. Başka bir deyişle, değişkenlerde birim kök olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Değişkenlerin kırılma tarihleri dikkate alındığında hem aktif işgücü politikalarında ve hem de kamu harcamaları olarak SGK harcamalarının

BGSMH'ya oranı üzerinde Covid-19 salgınının olumsuz etkilerinin olduğu görülmüştür.

Tablo 9: Eşbütünlüşme Testi Tahmin Sonuçları

İstatistik	Value	Z-value	Olasılık Değeri	Robust Olasılık Değeri
Gt	-3.209	-7.283	0.000	0.030
Ga	-9.121	5.538	1.000	0.520
Pt	-25.38	-5.312	0.000	0.000
Pa	-8.164	3.093	0.999	0.370

Eşbütünlüşme tahmin sonuçları Robust olasılık değeri Gt ve Pt istatistiklerine göre, istatistiksel olarak %95 anlamlılık düzeyinde olasılık değerinin 0.05'ten küçüktür. Bu nedenle boş hipotez reddedilmiştir. Dolayısıyla, değişkenler arasında eşbütünlüşme bir ilişki bulunduğu yönünde alternatif hipotezi kabul edilmiştir. Ön testler sonucunda elde edilen bulgular dikkate alındığında Granger nedensellik testi ve Panel FMOLS ile DOLS yaklaşımlarının kullanılabilceğini ifade etmektedir.

Tablo 10: Granger Nedensellik Testi Tahmin Sonuçları

	Coef.	Std. err.	z	P> z	[95% conf. interval]
API					
LI.	-0.0008	0.0002	-3.57	0.000	-0.001 0.000
Harcamalar					
LI.	-1.6602	0.6147	-2.7	0.007	-2.865 -0.456

Not: Tahminde HPJ Wald test: 17.6545 ve olasılık değeri: 0.0001 olarak bulunmuştur.

Granger nedensellik tahmin sonuçlarına göre, AİP ile kamu harcamaları olarak SGK harcamalarının BGSMH'ya oranı değişkeninde %95 anlamlılık düzeyinde olasılık değerinin 0.05'ten küçük olduğundan, değişkenler arasında Granger nedensellik ilişkisinin bulunduğunu ifade eden alternatif hipotez kabul edilmiştir. Başka bir ifade ile, AİP değişkeni ile SGK harcamalarının BGSMH'ya oranı değişkeninin işe yerleşen kişi sayısı değişkeni ile arasında nedensellik ilişkisinin olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Böylece, değişkenler arasındaki uzun dönem ilişkisinin tahmini yapılabilir. Bu çerçevede değişkenler arasındaki uzun dönem ilişkiyi gösteren FMOLS testi grup ortalaması tahmin sonuçları Tablo 11'de gösterilmektedir. 81 il için değişkenler arasındaki uzun dönem ilişkiyi gösteren DOLS tahmin sonuçları ekler kısmında bulunan Tablo 12'da gösterilmektedir.

Tablo 11: FMOLS Testi Grup Ortalaması Tahmin Sonuçları

	Beta	tstat
AİP	-0.00140	-13.74
Harcamalar	-7.631	-0.4579

Değişkenler arasındaki uzun dönem ilişkiyi tahmin etmek amacıyla Pedroni (1999, 2000, 2001) tarafından

geliştirilen FMOLS yaklaşımı kullanılmıştır. Bu yaklaşım değişkenler arasındaki uzun dönem ilişkinin tahmini yapılırken panelin grup ortalamasını (yani Türkiye geneli) (Bkz. Tablo 11) ve paneldeki her bir il için (Bkz. Tablo 12) tahmin sonuçlarını vermektedir. FMOLS yaklaşımında ve DOLS yaklaşımında değişkenler arasında ilişkinin tahmininde hesaplanan değer istatistiksel olarak %95 anlamlılık düzeyinde tablo kritik değerleri -1.96'dan küçük veya 1.96'dan büyük olduğunda değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Bu çerçevede Tablo 11'da verilen FMOLS tahmin sonuçlarına göre, kamu harcaması olarak SGK harcamalarının BGSMDH'ya oranı değişkeni ile işe yerleşen işgücü arasında istatistiksel olarak %95 anlamlılık düzeyinde anlamsız bir ilişki bulunmaktadır. AİP'ler ile işe yerleşen işgücü arasında istatistiksel olarak %95 anlamlılık düzeyinde anlamlı ve negatif bir ilişki vardır. Dolayısıyla, AİP'lerde meydana gelen bir artış, uzun dönemde işe yerleşen kişi sayısı üzerinde negatif bir etkiye sahiptir. Başka bir deyişle, AİP'lere katılan kişiler, kursu bitirdikten sonra herhangi bir iş olanağı elde edememiş yani işsizdir.

Tablo 12: Bütün Değişkenlerin Anlamsız Olduğu İllerde DOLS Tahmin Sonuçları

İller	Değişken	Beta	tstat	İller	Değişken	Beta	tstat
Afyon	AİP	0.006	0.849	Eskişehir	AİP	-0.001	-0.949
	Harcama	-	-1.353		Harcama	-51.510	-1.909
Ağrı	AİP	-0.004	-1.603	Bingöl	AİP	-0.062	-1.707
	Harcama	8.667	0.940		Harcama	18.140	1.555
Aksaray	AİP	-0.001	-0.278	Bitlis	AİP	-0.005	-0.245
	Harcama	-8.800	-1.047		Harcama	-11.960	-0.508
Çorum	AİP	-0.002	-0.574	İstanbul	AİP	-0.002	-1.010
	Harcama	-4.251	-0.433		Harcama	-19.970	-1.331
Denizli	AİP	0.002	0.926	Ordu	AİP	-0.002	-0.938
	Harcama	16.210	1.462		Harcama	-3.848	-0.634
Diyarbakır	AİP	-0.005	-1.093	Osmaniye	AİP	0.001	0.197
	Harcama	-2.044	-0.180		Harcama	18.360	0.809
Artvin	AİP	0.002	0.21	Rize	AİP	0.005	1.841
	Harcama	15.96	1.791		Harcama	-14.030	-1.431
Balıkesir	AİP	0.008	0.890	Sakarya	AİP	-0.006	-1.121
	Harcama	-	-1.113		Harcama	-2.364	-0.184
Bartın	AİP	-0.003	-0.518	Kayseri	AİP	0.000	-0.168
	Harcama	16.470	0.654		Harcama	39.400	1.279
Manisa	AİP	0.003	0.160	Kırıkkale	AİP	0.008	0.524
	Harcama	-2.718	-0.061		Harcama	-4.269	-0.193
Muğla	AİP	-0.004	-1.305	Tunceli	AİP	-0.011	-1.747
	Harcama	11.310	-1.091		Harcama	9.483	0.793
Muş	AİP	0.008	1.189	Van	AİP	0.006	1.671
	Harcama	-2.566	-0.127		Harcama	-2.487	-0.339

Tokat	AİP	-0.004	-1.482	Zonguldak	AİP	-0.007	-1.206
	Harcama	14.420	-1.172		Harcama	3.873	1.479

DOLS panel ise her bir il için tahmin sonuçlarını göstermektedir. DOLS sonuçları her bir il için işe yerleşen kişi sayısı ile AİP'ler ve kamu harcamaları olarak SGK harcamalarının BGSMDH'ya oranı (Harcamalar) arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Söz konusu ilişki Tablo 12, Tablo 13, Tablo 14, Tablo 15, Tablo 16 ve Tablo 17'de gösterilmektedir.

Tablo 12'e göre işe yerleşen kişi sayısı ile AİP'ler ve kamu harcamaları olarak SGK harcamalarının BGSMDH'ya oranı (Harcamalar) değişkenlerinin istatistiksel olarak hesaplanan değeri %95 anlamlılık düzeyinde tablo kritik değerleri -1.96'dan küçük veya 1.96'dan büyük olduğundan Afyon, Ağrı, Aksaray, Çorum, Artvin, Denizli, Diyarbakır, Balıkesir, Bartın, Eskişehir, Bingöl, Bitlis, İstanbul, Kayseri, Kırıkkale, Ordu, Osmaniye, Rize, Sakarya, Manisa, Muğla, Muş, Tokat, Tunceli, Van ve Zonguldak illerinde, yani toplamda 26 ilde işe yerleşen kişi sayısı ile aktif istihdam politikaları ve kamu harcamaları olarak SGK harcamalarının BGSMDH'ya oranı (Harcamalar) değişkenleri arasındaki uzun dönem ilişkinin anlamsız olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Başka bir deyişle, AİP'ler ile kamu harcamaları olarak sosyal güvenlik kurumu harcamalarının BGSMDH'ya oranı (Harcamalar) ve bu illerde bireylerin istihdama katılımı üzerinde etkili değildir.

Tablo 13: Aktif İstihdam Politikalarının Anlamsız Olduğu İllerde DOLS Tahmin Sonuçları

İller	Değişken	Beta	tstat	İller	Değişken	Beta	tstat
Antalya	AİP	0.006	1.065	Düzce	AİP	0.000	-0.526
	Harcama	22.13	3.066		Harcama	17.490	15.210
Batman	AİP	0.00	1.815	Kastamonu	AİP	0.003	1.529
	Harcama	-10.15	-6.92		Harcama	14.150	2.438
Bolu	AİP	0.001	0.992	Malatya	AİP	0.006	1.523
	Harcama	-51.90	-13.12		Harcama	55.880	-2.573
Samsun	AİP	-0.001	-0.324	Tekirdağ	AİP	-	-0.583
	Harcama	63.450	-3.771		Harcama	39.19	4.714
Yalova	AİP	0.000	0.156	Bilecik	AİP	-0.001	-0.740
	Harcama	-	-10.940		Harcama	-	-4.060
Çankırı	AİP	-0.001	-1.144				
	Harcama	16.170	8.047				

Tablo 13'e göre, işe yerleşen kişi sayısı ile aktif istihdam politikalarının Antalya, Batman, Bilecik, Bolu, Çankırı, Düzce, Samsun, Tekirdağ, Yalova, Malatya ve Kastamonu illerinde, yani toplamda 11 ilde istatistiksel olarak %95 anlamlılık düzeyinde anlamsız olduğu

bulgusuna ulaşılmıştır. Bu illerde AİP'lerin etkili olmamaları ise bu illerde İŞKUR ödemelerinin yetersizliği, bireylerin bu kurslara katılım amaçları ile kursların amaçlarının örtüşmemesi, işgücü piyasasının beklentileri ile kursta kazandırılan becerilerin uyumsuz olması gibi faktörlerle açıklanabilir (Ayyıldız, 2019; Akbaş, 2015; Dirioz, 2012).

Tablo 14: Kamu harcamaları olarak SGK harcamalarının BGSMDH'ya Oranının Anlamsız Olduğu İllerde DOLS Tahmin Sonuçları

İller	Değişken	Beta	tstat	İller	Değişken	Beta	tstat
Ankara	AİP	-0.009	-4.250	Nevşehir	AİP	-0.009	-2.549
	Harcama	-8.82	-0.866		Harcama	-83.410	-1.400
Aydın	AİP	-0.013	-5.996	Mersin	AİP	-0.012	-4.316
	Harcama	4.566	0.609		Harcama	5.171	0.585
Bursa	AİP	-0.004	-3.179	Kilis	AİP	0.032	3.237
	Harcama	19.130	1.799		Harcama	3.113	0.743
Elâzığ	AİP	-0.013	-2.726	Kocaeli	AİP	-0.004	-4.353
	Harcama	14.860	1.891		Harcama	4.233	0.960
K.Maraş	AİP	-0.018	-3.185	Karaman	AİP	0.009	2.352
	Harcama	-18.740	-0.412		Harcama	-12.790	-1.594

Tablo 14'e göre kamu harcamaları olarak SGK harcamalarının BGSMDH'ya oranı (Harcamalar) Aydın, Ankara, Bursa, Elâzığ, Nevşehir, Mersin, Kocaeli, Kilis, Karaman ve Kahramanmaraş illerinde, yani toplamda 10 ilde istatistiksel olarak %95 anlamlılık düzeyinde değişkenler arasındaki ilişki anlamsız olarak bulunmuştur.

Tablo 15: Aktif İstihdam Politikalarının Anlamlı ve Katsayılarının Negatif İşaretli Olduğu İllerde DOLS Tahmin Sonuçları

İller	Değişken	Beta	tstat	İller	Değişken	Beta	tstat
Adana	AİP	-0.006	-34.190	Gaziantep	AİP	-0.005	-8.892
	Harcama	-21.89	-16.890		Harcama	20.440	6.330
Adıyaman	AİP	-0.012	-2.309	Hakkâri	AİP	-0.006	-5.182
	Harcama	-99.900	-3.661		Harcama	11.120	13.450
Amasya	AİP	-0.013	-8.390	Hatay	AİP	-0.005	-6.661
	Harcama	61.960	10.680		Harcama	-26.160	-13.540
Ankara	AİP	-0.009	-4.250	İğdır	AİP	-0.007	-2.552
	Harcama	-8.82	-0.866		Harcama	-30.000	-3.531
Ardahan	AİP	-0.018	-7.451	İzmir	AİP	-0.005	-4.737
	Harcama	-15.370	-5.60		Harcama	-16.150	-2.500
Aydın	AİP	-0.013	-5.996	K.Maraş	AİP	-0.018	-3.185
	Harcama	4.566	0.609		Harcama	-18.740	-0.412
Bayburt	AİP	-0.023	-4.413	Karabük	AİP	-0.024	-3.907
	Harcama	-72.76	-4.39		Harcama	-47.280	-4.959
Bursa	AİP	-0.004	-3.179	Kars	AİP	-0.002	-3.291
	Harcama	19.130	1.799		Harcama	7.200	3.585
Elâzığ	AİP	-0.013	-2.726	Kırklareli	AİP	-0.007	-16.330
	Harcama	14.860	1.891		Harcama	-21.720	-6.896
Erzincan	AİP	-0.013	-6.959	Kırşehir	AİP	-0.008	-3.009
	Harcama	39.130	9.609		Harcama	-32.010	-2.779
Erzurum	AİP	-0.009	-10.570	Kocaeli	AİP	-0.004	-4.353
	Harcama	10.020	11.210		Harcama	4.233	0.960
Mersin	AİP	-0.012	-4.316	Nevşehir	AİP	-0.009	-2.549
	Harcama	5.171	0.585		Harcama	-83.410	-1.400
Siirt	AİP	-0.011	-5.140	Şırnak	AİP	-0.027	-13.270
	Harcama	18.490	3.974		Harcama	14.310	8.594
Trabzon	AİP	-0.005	-3.218	Yozgat	AİP	-0.003	-5.324
	Harcama	15.870	2.664		Harcama	10.120	11.830

Tablo 15'e göre işe yerleşen kişi sayısı ile AİP değişkenlerinin istatistiksel olarak hesaplanan değeri %95 anlamlılık düzeyinde tablo kritik değerleri -1.96'dan küçük veya 1.96'dan büyük olduğu için, Adana (-0.006), Adıyaman (-0.012), Amasya (-0.013), Ankara (-0.009), Ardahan (-0.018), Aydın (-0.013), Bayburt (-0.023), Bursa (-0.004), Elâzığ (-0.013), Erzincan (-0.013), Erzurum (-0.009), Gaziantep (-0.005), Hakkâri (-0.006), Hatay (-0.005), İğdır (-0.007), Nevşehir (-0.009), Siirt (-0.011), Şırnak (-0.027), Trabzon (-0.005), Yozgat (-0.003), İzmir (-0.005), Kahramanmaraş (-0.018), Karabük (-0.024), Kars (-0.002), Kırklareli (-0.007), Kırşehir (-0.008), Kocaeli (-0.004) ve Mersin (-0.012) illerinde, yani toplamda 28 ilde değişkenler arasındaki uzun dönem ilişki anlamlı ve katsayıları negatif işaretli olarak bulunmuştur. Dolayısıyla, bu illerde AİP'lerde meydana gelen bir artışın işe yerleşen kişi sayısını beklentinin aksine azalttığı göstermektedir. Başka bir ifade ile bu illerde AİP'ler işsizliği artırmaktadır

AİP'lerin bu illerde işsizlik sorununu daha da artırmasına yol açabilecek faktörler şunlar olabilir: kursiyerler tarafından belirtilen işe yerleştirme hizmetlerinin yeterli olmaması (Tutar, 2007), kursa katılan kişilerin büyük bir çoğunluğunun aldıkları eğitimle yaptıkları iş arasında bağlantının zayıf olması, kursiyerlerin belirtilen kurslara alacakları ücreti düşünerek katıldıkları ama aslında kurs sonrası o sektörde çalışmak istememeleri (Karakoç, 2015), işbaşı eğitim programlarının katılanların mesleki değer ve ihtiyaçlarını karşılamaması (Yaman, 2019:54), bireylerin ilan edilen açık iş pozisyonlarını beğenmemeleri (Akmeşe, 2016), işverenlerin eğitim gerekmeyen mesleklerde maliyetleri düşürmek amacıyla İŞKUR aracılığıyla personel istihdam etmesine bağlı olarak belirli bir süre ücret ve sigorta primlerinden kazanç elde etmeyi amaçlamaları gibi faktörlerin öne çıktığı görülmektedir (Aydın, 2018:78-87).

Tablo 16'a göre AİP'ler, Burdur (0.004), Çanakkale (0.005), Edirne (0.002), Giresun (0.005), Gümüşhane (0.025), Isparta (0.025), Karaman (0.009), Kilis (0.032), Konya (0.006), Kütahya (0.004), Mardin (0.007), Niğde (0.014), Sinop (0.014), Sivas (0.002), Şanlıurfa (0.004) Uşak (0.021), illerinde toplamda 16 ilde istatistiksel olarak %95 anlamlılık düzeyinde değişkenler arasındaki ilişki anlamlı ve katsayıları pozitif işaretli olarak bulunmuştur. Elde edilen bulgular, bu illerde İŞKUR tarafından düzenlenen AİP'lerin işgücü piyasasının yapısına bağlı olarak beşeri sermayenin niteliğini geliştirdiği ve sonuçta kurslara katılanların işe yerleşme oranlarını artırdığı görülmektedir. Dolayısıyla, bu illerde AİP'ler oldukça başarılı sonuçlar vermektedir. Bu çerçevede de İŞKUR tarafından düzenlenen kursların özellikle bu illerde piyasasının ihtiyaçlarını iyi karşıladığı, iş arayanlar ile mevcut açık pozisyonların başarılı bir şekilde eşleştirildiği, AİP kurslarının beşeri sermayenin niteliğini geliştirdiği anlaşılmaktadır (Karacan, 2018; Cam ve Atan 2018; Tarhan, 2018, Yaman, 2019).

Tablo 16: Aktif İstihdam Politikalarının Anlamlı ve Katsayılarının Pozitif İşaretili Olduğu İllerde DOLS Tahmin Sonuçları

İller	Değişken	Beta	tstat	İller	Değişken	Beta	tstat
Burdur	AİP	0.004	2.076	Konya	AİP	0.006	10.410
	Harcama	-33.910	-3.130		Harcama	-34.890	-17.850
Çanakkale	AİP	0.005	2.102	Kütahya	AİP	0.004	3.238
	Harcama	27.660	7.511		Harcama	-15.710	-2.870
Edirne	AİP	0.002	2.010	Mardin	AİP	0.007	3.276
	Harcama	25.760	4.525		Harcama	23.500	6.456
Giresun	AİP	0.005	4.567	Niğde	AİP	0.014	8.271
	Harcama	-38.200	-6.088		Harcama	67.220	9.584
Gümüşhane	AİP	0.025	2.854	Sinop	AİP	0.014	3.156
	Harcama	-91.060	-3.846		Harcama	104.700	2.571
Isparta	AİP	0.025	5.980	Sivas	AİP	0.002	2.269
	Harcama	209.200	-6.436		Harcama	13.820	10.110
Karaman	AİP	0.009	2.352	Şanlıurfa	AİP	0.004	3.581
	Harcama	-12.790	-1.594		Harcama	-3.697	-4.705
Kilis	AİP	0.032	3.237	Uşak	AİP	0.021	7.065
	Harcama	3.113	0.743		Harcama	-49.930	-9.207

Tablo 17: Kamu Harcamalarının Anlamlı ve Katsayılarının Negatif İşaretili Olduğu İllerde DOLS Tahmin Sonuçları

İller	Değişken	Beta	tstat	İller	Değişken	Beta	tstat
Adana	AİP	-0.006	-34.190	İzmir	AİP	-0.005	-4.737
	Harcama	-21.89	-16.890		Harcama	-16.150	-2.500
Adıyaman	AİP	-0.012	-2.309	Karabük	AİP	-0.024	-3.907
	Harcama	-99.900	-3.661		Harcama	-47.280	-4.959
Ardahan	AİP	-0.018	-7.451	Kırklareli	AİP	-0.007	-16.330
	Harcama	-15.370	-5.60		Harcama	-21.720	-6.896
Batman	AİP	0.00	1.815	Kırşehir	AİP	-0.008	-3.009
	Harcama	-10.15	-6.92		Harcama	-32.010	-2.779
Bayburt	AİP	-0.023	-4.413	Konya	AİP	0.006	10.410
	Harcama	-72.76	-4.39		Harcama	-34.890	-17.850
Bilecik	AİP	-0.001	-0.740	Kütahya	AİP	0.004	3.238
	Harcama	-20.640	-4.060		Harcama	-15.710	-2.870
Bolu	AİP	0.001	0.992	Malatya	AİP	0.006	1.523
	Harcama	-51.90	-13.12		Harcama	-55.880	-2.573
Burdur	AİP	0.004	2.076	Samsun	AİP	-0.001	-0.324
	Harcama	-33.910	-3.130		Harcama	-63.450	-3.771
Giresun	AİP	0.005	4.567	Şanlıurfa	AİP	0.004	3.581
	Harcama	-38.200	-6.088		Harcama	-3.697	-4.705
Gümüşhane	AİP	0.025	2.854	Uşak	AİP	0.021	7.065
	Harcama	-91.060	-3.846		Harcama	-49.930	-9.207
Hatay	AİP	-0.005	-6.661	Yalova	AİP	0.000	0.156
	Harcama	-26.160	-13.540		Harcama	-12.690	-10.940
Iğdır	AİP	-0.007	-2.552	Isparta	AİP	0.025	5.980
	Harcama	-30.000	-3.531		Harcama	-209.200	-6.436

Tablo 17'e göre işe yerleşen kişi sayısı ile kamu harcaması olarak SGK harcamalarının BGSMH'ya oranı değişkenlerinin istatistiksel olarak hesaplanan değeri %95 anlamlılık düzeyinde tablo kritik değerleri -1.96'dan küçük veya 1.96'dan büyük olduğu için Adana (-21.890), Adıyaman (-99.900), Ardahan (-15.370), Batman (-10.150), Bayburt (-72.760), Bilecik (-20.640), Bolu (-51.900), Burdur (-33.910), Giresun (-38.200), Gümüşhane (-91.060), Hatay (-26.160), Iğdır (-30.000), Isparta (-209.200), İzmir (-16.150), Karabük (-47.280), Kırklareli (-21.720), Kırşehir (-32.010), Konya (-34.890), Kütahya (-15.710), Malatya (-55.880), Samsun (-63.450), Şanlıurfa (-3.697), Yalova (-12.690) ve Uşak (-49.930) illerinde, yani toplamda 24 ilde değişkenler arasındaki uzun dönem ilişki anlamlı ve katsayıları negatif işaretili olarak bulunmuştur. Başka bir deyişle, kamu harcaması olarak sosyal güvenlik kurumu harcamalarının BGSMH'ya oranı değişkeninde meydana gelen %1 oranında bir artış Adana'da %21.890, Adıyaman'da %99.900, Ardahan'da %15.370, Batman'da %10.150, Bayburt'ta %72.760, Bilecik'te %20.640, Bolu'da %51.900, Burdur'da %33.910, Giresun'da %38.200, Gümüşhane'de %91.060, Hatay'da %26.160, Iğdır'da %30, Isparta'da %209.200, İzmir'de %16.150, Karabük'te (47.280), Kırklareli'nde %21.720, Kırşehir'de %32.010, Konya'da 34.890, Kütahya'da %15.710, Malatya'da %55.880, Samsun'da %63.450, Şanlıurfa'da %3.697, Yalova'da %12.690 ve Uşak'ta %49.930 illerinde işe yerleşen kişi sayısını azaltmaktadır. Özellikle de Adıyaman, Bayburt, Bolu, Gümüşhane, Isparta, Malatya, Samsun ve Uşak illerinde kamu harcaması olarak sosyal güvenlik kurumu harcamalarının BGSMH'ya oranındaki değişim istihdam piyasasının en çok etkilendiği illerdir. Dolayısıyla, bütün illerde Abrams Eğrisi Hipotezinin geçerli olduğu görülmektedir.

Tablo 18'e göre işe yerleşen kişi sayısı ile kamu harcaması olarak sosyal güvenlik kurumu harcamalarının BGSMH'ya oranı değişkenlerinin istatistiksel olarak hesaplanan değeri, %95 anlamlılık düzeyinde tablo kritik değerleri -1.96'dan küçük veya 1.96'dan büyük olduğu için Amasya (61.960), Antalya (22.13), Çanakkale (27.660), Çankırı (16.170), Düzce (17.490), Edirne (25.760), Erzurum (10.020), Erzincan (39.130), Gaziantep (20.440), Hakkari (11.120), Kars (7.200), Kastamonu (14.150), Mardin (23.500), Niğde (67.220), Siirt (18.490), Sinop (104.700), Sivas (13.820), Tekirdağ (39.190), Şırnak (14.310), Trabzon (15.870) ve Yozgat (10.120) illerinde, yani toplamda 21 ilde değişkenler arasındaki uzun dönem ilişkinin anlamlı ve katsayılarının pozitif işaretili olduğu bulunmuştur. Özellikle de Amasya, Erzincan, Niğde ve Sinop illerinde istihdam oranına katılımın daha yüksek olacağını söyleyebiliriz. Dolayısıyla, bu illerde işgücü piyasasındaki kamu harcamalarının işsizlik oranlarının düşürülmesinde önemli bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, ele alınan bu illerde kamu harcamalarının

beşerî sermayenin niteliğini geliştirilmesi bakımından etkin bir politika olup, söz konusu bu illerde Abrams Eğrisi Hipotezinin geçerli olmadığı görülmektedir. Kamu harcaması olarak sosyal güvenlik kurumu harcamalarının BGSMH'ya oranında meydana gelecek %1'lik bir artış istihdam oranını artırmaktadır. Başka bir deyişle, kamu harcaması olarak sosyal güvenlik kurumu harcamalarının BGSMH'ya oranında meydana gelecek %1'lik bir artış Amasya'da %61.960, Antalya'da %22.13, Çanakkale'de %27.660, Çankırı'da %16.170, Düzce'de %17.49, Edirne'de %25.760, Erzurum'da %10.020, Erzincan'da %39.130, Gaziantep'te %20.440, Hakkari'de %11.120, Kars'ta %7.200, Kastamonu'da %14.150, Mardin'de %23.500, Niğde'de %67.220, Siirt'te %18.490, Sinop'ta %104.700, Sivas'ta %13.820, Tekirdağ'da %39.190, Şırnak'ta %14.310, Trabzon'da %15.870 ve Yozgat'ta %10.120 illerinde istihdam oranı artacaktır.

Tablo 18: Kamu Harcamalarının Anlamlı ve Katsayılarının Pozitif İşaretili Olduğu İllerde DOLS Tahmin Sonuçları

İller	Değişken	Beta	tstat	İller	Değişken	Beta	tstat
Amasya	AİP	-0.013	-8.390	Kars	AİP	-0.002	-3.291
	Harcama	61.960	10.680		Harcama	7.200	3.585
Antalya	AİP	0.006	1.065	Kastamonu	AİP	0.003	1.529
	Harcama	22.13	3.066		Harcama	14.150	2.438
Çanakkale	AİP	0.005	2.102	Mardin	AİP	0.007	3.276
	Harcama	27.660	7.511		Harcama	23.500	6.456
Çankırı	AİP	-0.001	-1.144	Niğde	AİP	0.014	8.271
	Harcama	16.170	8.047		Harcama	67.220	9.584
Düzce	AİP	0.000	-0.526	Siirt	AİP	-0.011	-5.140
	Harcama	17.490	15.210		Harcama	18.490	3.974
Edirne	AİP	0.002	2.010	Sinop	AİP	0.014	3.156
	Harcama	25.760	4.525		Harcama	104.700	2.571
Erzincan	AİP	-0.013	-6.959	Sivas	AİP	0.002	2.269
	Harcama	39.130	9.609		Harcama	13.820	10.110
Erzurum	AİP	-0.009	10.570	Şırnak	AİP	-0.027	-13.270
	Harcama	10.020	11.210		Harcama	14.310	8.594
Gaziantep	AİP	-0.005	-8.892	Tekirdağ	AİP	-0.002	-0.583
	Harcama	20.440	6.330		Harcama	39.190	4.714
Hakkâri	AİP	-0.006	-5.182	Trabzon	AİP	-0.005	-3.218
	Harcama	11.120	13.450		Harcama	15.870	2.664
Yozgat	AİP	-0.003	-5.324				
	Harcama	10.120	11.830				

5.SONUÇ

Bu çalışmada Türkiye'de özellikle 2000'li yıllardan sonra işsizliği azaltmada önemli bir araç olarak görülen ve uygulan AİP'lerin işsizliği azaltmada etkili olup olmadığı ampirik olarak analiz edilmektedir. Literatürde AİP'ler ve işsizlik arasındaki ilişki daha çok il düzeyinde anket ya da yarı deneysel modeller ile ya da ülke ya da il düzeyinde kamu harcamaları ile istihdam arasındaki ilişkinin ampirik

olarak (Abrams Eğrisi Hipotezi) testi ile incelenmiştir. Mevcut çalışma ise ilk kez, ülke ve il düzeyinde 2005-2021 yılları verilerini kullanarak hem AİP'lerin hem de istihdama yönelik kamu harcamalarının işsizlik üzerindeki etkilerini FMOLS ve DOLS yaklaşımları ile ampirik olarak analiz etmiştir. Çalışmamız bu yönüyle ampirik literatüre önemli katkı sağlamaktadır.

Çalışmamızın temel bulguları şu şekilde sıralanabilir. Birincisi, kamu harcaması olarak Türkiye genelinde Sosyal Güvenlik Kurumu harcamalarının milli gelire oranı ile (kamu sektörü hacmi) işe yerleşen işgücü arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, AİP'lerdeki artış uzun dönemde işsiz sayısını azaltmadığı gibi aksine artırmaktadır. İkincisi, 26 ilde (Afyon, Ağrı, Aksaray, Çorum, Artvin, Denizli, Diyarbakır, Balıkesir, Bartın, Eskişehir, Bingöl, Bitlis, İstanbul, Kayseri, Kırıkkale, Ordu, Osmaniye, Rize, Sakarya, Manisa, Muğla, Muş, Tokat, Tunceli, Van ve Zonguldak) AİP'ler ile işsizlik arasında anlamlı bir ilişki elde edilememiş olup, AİP'ler 28 ilde (Adana, Adıyaman, Amasya, Ankara, Ardahan, Aydın, Bayburt, Bursa, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Gaziantep, Hakkari, Hatay, Iğdır, Nevşehir, Siirt, Şırnak, Trabzon, Yozgat, İzmir, Kahramanmaraş, Karabük Kar, Kırklareli, Kırşehir, Kocaeli ve Mersin) işsizliği artırmakta iken, 16 ilde ise istihdamı pozitif etkilemektedir. Yani söz konusu bu 16 ilde (Burdur, Çanakkale, Edirne, Giresun, Gümüşhane, Isparta, Karaman, Kilis, Konya, Kütahya, Mardin, Niğde, Sinop, Sivas, Şanlıurfa ve Uşak) AİP'ler beklentiler dahilinde işsizliği azaltmaktadır. Üçüncüsü, istihdama yönelik kamu harcamalarının Bölgesel Gayri Safi Milli Hasıla içindeki büyüklüğü arttıkça 24 ilde işsizlik artarken (Abrams Eğrisi Hipotezi geçerli), 21 ilde ise istihdama yönelik kamu harcamaları istihdamı pozitif etkilemekte yani işsizliği azaltmaktadır.

Çalışmamız gerek AİP'ler gerekse istihdama yönelik kamu harcaması büyüklüğünün işsizliği azaltmada iller düzeyinde farklı etkilere sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonuç uygulanan AİP'lerin hedefleri ile işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelikteki çalışanlar arasındaki uyumsuzluğu açık bir şekilde ortaya koymaktadır. İl düzeyinde uygulanan AİP'lerin bölgesel ve sektörel gelişmişlik farklarını, iller arasında işgücü piyasasının yapısal özellikleri, işverenlerin ihtiyaçları (açık iş pozisyonları) ile kursiyerlerin nitelik ve beceri arasında daha fazla örtüşmeyi içerecek şekilde farklılaşmasına ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla AİP'lerin başarılı ve başarısız olduğu illerde bu tür programların neden başarılı ya da başarısız olduğuna dair ilave çalışmaların yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

- Acar O.K.; Yabanova E.K. (2017), "Aktif işgücü piyasası politikaları çerçevesinde kütahya işkur'un mesleki eğitim faaliyetlerinin incelenmesi", Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 4(2), 86-110.
- Akbaş, S. (2015), "Aktif işgücü piyasası politikalarının etki değerlendirmesi: denizli ili örneği" (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Pamukkale
- Akpınar, T. (2018), "Türkiye'de işsizliğe resmi çözüm önerileri bağlamında beşerî sermaye teorisine ilişkin bir yeniden değerlendirme", Çalışma ve Toplum, 2:787-800.
- Aksoy N.; İvrendi M.; Türken F. (2022), "Abrams eğrisi hipotezinde cinsiyet ve eğitimin rolü: Türkiye örneği", International Journal of Public Finance, 7(2):487-508.
- Akmeşe, A. (2016). "İş arayanlar, eleman bulamayanlar ve iş beğenmeyenlerin sarmalı: Bir alan araştırması", (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Akyıldız, Y. (2019), "İşsizlik ve İŞKUR'un aktif istihdam politikaları", Akademik Bakış Dergisi, 71, 94–119. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/674391>
- Aydınlı, İ. (2018), "İŞKUR işbaşı eğitim programının istihdama katkısı: Elazığ ilinde bir araştırma", (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ
- Ayan, S. (2014), "G-20 süreci ve aktif istihdam politikaları, türkiye ve G-20 ülkelerindeki uygulamaların değerlendirilmesi", (Yayımlanmış Uzmanlık Tezi), T.C. Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Dış İlişkiler Ve Yurtdışı İşçi Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Bayraktar, S. (2014), "Kamu büyüklüğü ve işsizlik arasındaki ilişkinin analizi: Türkiye örneği", (Basılmamış Doktora Tezi) İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bayraktar, S. (2019), "İşsizliğin çözümünde uygulanan aktif istihdam politikalarının etkinliği üzerine genel bir değerlendirme", Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 33(1), 339–358. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/atauniiibd/issue/43125/450733>
- Baydoğan, H. (2012), "Dezavantajlı gruplara yönelik aktif istihdam politikalarının etkinliği", (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas
- Bektaş, A. (2018), "Türkiye'de kamu yatırım harcamaları ile işsizlik arasındaki nedensellik ilişkisi", Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 21(1), 1–17.
- Bersvendsen, T.; Ditzgen, J. (2020), "xthst: Testing for slope homogeneity in stata", In London Stata Conference 2020 07 (No. 11; Issue 11). <https://ceerp.hw.ac.uk/RePEc/hwc/wpaper/011.pdf>
- Biçerli K. (2004), "İşsizlikle mücadelede aktif istihdam politikaları", Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No:1563.
- Bölükbaşı, M. (2018), "Kamu büyüklüğü işsizliğin ve genç işsizliğin nedeni midir? Türkiye örneği", Aydın İktisat Fakültesi Dergisi, 3(2), 1–17.
- Cam, E.; Atan, M. (2018), "Türkiye'de il bazında istihdam politikalarının etkinliği", Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi, 20(1), 102–123. <http://dergipark.gov.tr/bilgisosyal/issue/37657/434808>
- Card, D.; Kluve, J.; Weber, A. (2010), "Active labour market policy evaluations: A meta-analysis", Economic Journal, 120(548), 452–477. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0297.2010.02387.x>
- Chudik, A.; Pesaran, H. (2013), "Large panel data models with cross-sectional dependence: a survey", (No. 153). <http://www.dallasfed.org/assets/documents/institute/wpapers/2013/0153.pdf>
- Chudik, A.; Pesaran, M. H. (2015), "Common correlated effects estimation of heterogeneous dynamic panel data models with weakly exogenous regressors", Journal of Econometrics, 188(2), 393–420. <https://doi.org/10.1016/j.jeconom.2015.03.007>
- Carreras, Francisco J. Gonzales; Sala, Laura Kirchner; Speckesser Stefan. (2015), "The effectiveness of policies to combat youth unemployment", STYLE Working Papers, WP3.2. CROME, University of Brighton, Institute for Employment Studies (IES), Brighton, pp. 1-66
- Diriöz, S. Ç. (2012), "İstihdamın artırılmasında aktif işgücü politikalarının rolü" (Issue 2835), (Yayımlanmış Uzmanlık Tezi), T.C. Kalkınma Bakanlığı.
- Durkaya, M.; Ceylan, S. (2016), "İşsizliğin azaltılmasında kamu kesimi büyüklüğünün rolü", Finans Politik & Ekonomik Yorumlar 2016, 53(615), 23–40.

- Gökçe, P. Ö.; Erol, H. (2022), "Aktif istihdam politikalarının etki değerlendirmesi: Aydın ili örneği", *Çalışma ve Toplum*, 5(75), 2795–2838. <https://doi.org/10.54752/ct.1191462>
- Guzman, G. (2014), "How effective are active employment policies to reduce unemployment in EU countries?", *Atlantic Review of Economics*, 2, 1–15.
- Hazman, G. G.; Yayla, Y. E. (2021), "İstihdamı teşvik politikalarının etkinliği: Türkiye ve AB karşılaştırması", *Maliye Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 17–36.
- ILO, (2022), "KILM 9. Total unemployment", https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/publication/wcms_422438.pdf. [Erişim tarihi:12/08/2023].
- Im, K. S., Pesaran, M. H., & Shin, Y. (2003), Testing for unit roots in heterogeneous panels. *Journal of Econometrics*, 115(1), 53–74. [https://doi.org/10.1016/S0304-4076\(03\)00092-7](https://doi.org/10.1016/S0304-4076(03)00092-7)
- İŞKUR. (2022), "2022 Faaliyet Raporu", <https://media.iskur.gov.tr/67302/2022-yili-faaliyet-raporu.pdf>. [Erişim tarihi:12/08/2023].
- Juodis, A.; Karavias, Y.; Sarafidis, V. (2021), "A homogeneous approach to testing for Granger non-causality in heterogeneous panels", *Empirical Economics*, 60(1), 93–112. <https://doi.org/10.1007/s00181-020-01970-9>
- Kanca, O. C.; Bayrak, M. (2015), "Kamu harcamaları bileşenleri ile işsizlik arasındaki ilişki(Türkiye Örneği)", *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, 1(2), 55–74.
- Karacan, H. (2018), "İşkur işbaşı eğitim programlarının Çanakkale ilinde istihdama katkısı üzerine bir araştırma(2013-2018 dönemi)", (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale
- Karakoç, Z. (2015), "İşkur'un eğitim programlarının aktif istihdam politikaları açısından incelenmesi: Kırşehir ili örneği", (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Karavias, Y.; Tzavalis, E. (2014), "Testing for unit roots in short panels allowing for a structural break", *Computational Statistics and Data Analysis*, 76, 391–407. <https://doi.org/10.1016/j.csda.2012.10.014>
- Kasapoğlu, M. M.; Murat, S. (2018), "Aktif istihda politikaları ve Türkiye'de işkur tarafından uygulanan aktif istihda politikalarına güncel bir bakış", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(25), 485–502. <https://doi.org/10.20875/makusobed.440542>
- Kaya, D. G.; Kaygısız, A. D.; Altuntepe, N. (2015), "Türkiye' de kamu harcamalarının topla istihdam etkisi üzerine bir değerlendirme", *Journal of Economics & Administrative Sciences*, 17(1), 83–96.
- Karabulut, A. (2007), "Türkiye'deki işsizliği önlemede aktif istihdam politikalarının rolü ve etkinliği", T.C. Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Leetmaa R., Vork A. (2003), "Evaluation of active labour market programmes in Estonia", https://www.researchgate.net/profile/Andres-Vork/publication/268371718_Evaluation_of_Active_Labour_Market_Programmes_in_Estonia/links/54dc8e190cf28a3d93f7df82/Evaluation-of-Active-Labour-Market-Programmes-in-Estonia.pdf.
- Nazlıoğlu, Ş. (2010), "Makro iktisat politikalarının tarım sektörü üzerindeki etkileri:gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için bir karşılaştırma", (Yayımlanmış Doktora Tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri
- OECD, (2022), "Active labour market policies: connecting people with jobs", <https://www.oecd.org/employment/activation.htm> [Erişim tarihi:12/08/2023].
- Öksüz, N. (2012), "Mesleki eğitim kurslarının istihdam üzerindeki etkisi", (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Pedroni, P. (1999), "Critical values for cointegration tests in heterogeneous panels with multiple regressors" *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 61, 0305–9049. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1468-0084.0610s1653>
- Pedroni, P. (2001), "Purchasing power parity tests in cointegrated panels" *The Review of Economics and Statistics*, 83(4), 727–731.
- Pedroni, P. (2000), "Fully modified ols for heterogeneous cointegrated panels" *Nonstationary Panels, Panel Cointegration and Dynamic Panels*, 15, 93–130.
- Perry, G.; Maloney, T. (2007), "Evaluating active labour market programmes in New Zealand", *International Journal of Manpower*, 28(1), 7–29. <https://doi.org/10.1108/01437720710733447>

- Pesaran, M. H. (2004), "General diagnostic tests for cross section dependence in panels", In IZA Discussion Paper (1240). <http://www.emeraldinsight.com/loi/aftr>
- Pesaran, M. H. (2006), "Estimation and inference in large heterogeneous panels with a multifactor error structure", *Econometrica*, 74(4), 967–1012. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0262.2006.00692.x>
- Pesaran, M. H. (2007), "A simple panel unit root test in the presence of cross-section dependence", *Journal of Applied Econometrics*, 22, 265–312. <https://doi.org/10.1002/jae>
- Pesaran, M. H. (2015), "Testing weak cross-sectional dependence in large panels", *Econometric Reviews*, 34(6–10), 1089–1117. <https://doi.org/10.1080/07474938.2014.956623>
- Rodríguez-Planas, N.; Jacob, B. (2010), "Evaluating active labor market programs in Romania", *Empirical Economics*, 38(1), 65–84. <https://doi.org/10.1007/s00181-009-0256-z>
- Sianesi B.(2008), "Differential effects of active labour market programs for the unemployed", *Labour Economics*, 15: 370-399.
- Şahin, B. E.; Sevimli, Y. (2013), "Aktif istihda politikaları kapsamında uygulanan işgücü yetiştirme kursları ve işkur'un önemi", *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 1–10.
- Şahin, M. ;Nal, M.; Kaya, F. (2019), "Aktif işgücü piyasası politikaları işsizliği nasıl etkiliyor? İŞKUR eşleştirme hizmeti etki analizi", *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 9(1), 161–176. <https://doi.org/10.32331/sgd.582734>
- Şentürk, E. (2017), "İşsizlikle mücadelede aktif istihdam politikaları: Türkiye örneği", (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), T.C. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trakya.
- Tarhan, S. (2018), "Türkiye iş kurumu tarafından yürütülen mesleki eğitim kurslarının denizli ili örneğinde değerlendirilmesi", *Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü*.
- Tutar, Ö. (2007), "Türkiye'nin kamu istihdam kurumu olarak türkiye iş kurumunun toplumdaki imaj tespiti ve imaj geliştirme üzerine bir çalışma", *Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü*.
- Uzun D.(2015), "Aktif istihdam politikalarının uzun süreli etkileri ve Türkiye'de istihdamın yapısal analizi", (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi),T.C.İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- UN. (2022), "World population prospects 2022", In United Nation (Issue 3). www.un.org/development/desa/pd/. [Erişim tarihi:12/08/2023].
- Van Ours, J. C. (2001), "Do active labor market policies help unemployed workers to find and keep regular jobs?", In SSRN Electronic Journal (Issue 121). <https://doi.org/10.2139/ssrn.224228>
- Westerlund, J.; Blomquist, J. (2013), "A modified llc panel unit root test of the ppp hypothesis", *Empirical Economics*, 44(2), 833–860. <https://doi.org/10.1007/s00181-012-0552-x>
- Westerlund, J.; Hosseinkouchack, M.; Solberger, M. (2016), "The local power of the CADF and CIPS panel unit root tests", *Econometric Reviews*, 35(5), 845–870. <https://doi.org/10.1080/07474938.2014.977077>
- Westerlund, J. (2007), "Testing for error correction in panel data", *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 69(6), 709–748. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0084.2007.00477.x>
- Yaman, H. (2019), "Aktif işgücü hizmetlerinden işbaşı eğitim programlarına katılanların istihdam durumlarının belirlenmesi:Yalova ili örneği "(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova

EXTENDED ABSTRACT

In all developed and developing countries, unemployment is a significant issue. In many countries, active and passive employment policies are implemented within the scope of both macro and micro policies to reduce unemployment. One of these employment policies is Active Labor Market Policies (ALMP). ALMP can be defined as policies aimed at improving the quality of the workforce to enhance employability and productivity (Bayraktar, 2019). Research in the literature on ALMPs has yielded different results regarding their effectiveness in reducing unemployment. Those in favor of ALMPs argue that they are an important solution for reducing the unemployment rate in the short term and preserving existing job positions, while opponents view them as a waste of public resources (Diriöz, 2012). Therefore, it is important to empirically examine and assess whether ALMPs have an impact on the unemployment rate. Accordingly, the objective of this study is to empirically assess the success of ALMPs, which receive substantial funding to combat the issue of unemployment, particularly among the youth, a problem that sees significant annual increases in labor force participation in Turkey.

The contribution of our study to the literature can be summarized as follows. First, our study is the first to analyze the impact of ALMPs on unemployment rates in Turkey using panel time series methodology, incorporating ALMPs as explanatory variables alongside public expenditures. Second, while there have been some numerical methods-based studies assessing ALMPs at the level of individual regions or NUTS-level regions, our study empirically analyzes all individual provinces and Turkey as a whole. In this context, the testing of the Abrams Curve Hypothesis and the impact assessment of ALMPs will be conducted simultaneously for provinces and the entire country. Therefore, in terms of evaluating the effectiveness of the implemented policies, our study provides important empirical findings for the effective implementation of employment policies. Third, our study utilizes structural break unit root tests and Granger causality approaches that take into account changing variances and cross-sectional dependencies, which have recently been developed in the panel time series literature.

This study estimates the effectiveness of ALMPs implemented in 81 provinces at the local level using Full Modified Ordinary Least Squares (FMOLS) and Dynamic Ordinary Least Squares (DOLS) approaches based on annual data from 2005 to 2021. In this estimation, the ratio of SGK expenditures to GDP and active employment policies (API) variables are used as public expenditures. The data used for this estimation includes the total number of individuals employed in the private and public sectors, data from active labor force training courses obtained from reports prepared by the Turkish Employment Agency (İŞKUR), regional Gross Domestic Product data from the Turkish Statistical Institute (TÜİK), and Social Security Institution (SGK) expenditure data sourced from the Ministry of Treasury and Finance website.

The key findings of our study can be summarized as follows. Firstly, while there is no significant relationship between the proportion of Social Security Institution expenditures to GDP (the size of the public sector) and the employed labor force at the national level, an increase in ALMPs does not reduce long-term unemployment but rather increases it. Secondly, in 26 provinces (Afyon, Ağrı, Aksaray, Çorum, Artvin, Denizli, Diyarbakır, Balıkesir, Bartın, Eskişehir, Bingöl, Bitlis, İstanbul, Kayseri, Kırıkkale, Ordu, Osmaniye, Rize, Sakarya, Manisa, Muğla, Muş, Tokat, Tunceli, Van, and Zonguldak), no significant relationship was found between ALMPs and unemployment. In 28 provinces (Adana, Adıyaman, Amasya, Ankara, Ardahan, Aydın, Bayburt, Bursa, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Gaziantep, Hakkari, Hatay, Iğdır, Nevşehir, Siirt, Şırnak, Trabzon, Yozgat, İzmir, Kahramanmaraş, Karabük, Kırklareli, Kırşehir, Kocaeli, and Mersin), ALMPs increase unemployment, while in 16 provinces (Burdur, Çanakkale, Edirne, Giresun, Gümüşhane, Isparta, Karaman, Kilis, Konya, Kütahya, Mardin, Niğde, Sinop, Sivas, Şanlıurfa, and Uşak), ALMPs positively affect employment, reduces unemployment as expected. Thirdly, as the size of public expenditures targeting employment within Regional Gross Domestic Product (GDP) increases, unemployment increases in 24 provinces (consistent with the Abrams Curve Hypothesis), while in 21 provinces, public expenditures targeting employment positively impact employment, thus reducing unemployment.

Our study reveals that both ALMPs and the size of public expenditures targeting employment have varying effects at the provincial level in reducing unemployment. These findings highlight the mismatch between the objectives of implemented ALMPs and the qualifications needed in the labor market. It is evident that the regional and sectoral disparities in implemented ALMPs at the provincial level should be adjusted to account for regional and structural characteristics of the labor market, as well as the needs of employers (job vacancies) and the skills and qualifications of trainees. Therefore, additional research is needed to understand why such programs are successful or unsuccessful in provinces where ALMPs have yielded successful or unsuccessful outcomes.

EKLER

Tablo 6: Yatay Kesit Bağımlılığı Testi Tahmin Sonuçları

Değişkenler	CDtest	Olasılık Değeri	Average Joint T	Mean(ρ)	Mean abs(ρ)
İYKS	24.838	0.000	17.00	0.11	0.57
AİP	42.010	0.000	17.00	0.18	0.34
Harcamalar	214.912	0.000	17.00	0.92	0.92